

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

XII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

VITA SANCTI ARCHADII MARTYRIS, PER
DIVVM ZENONEM EPISCOPVM VERONENSEM

scripta, sed nunc demum locis non paucis emendata & aucta.

Um beati Archadij martyris gesta, fratres charissimi, caelestis triumphus honore sublimia, fidei annalibus recensenda mandamus, in agone immortalis laudis Christianus semper ardor animatur, fit geminum de religiositate commercium, cum ad caeleste praemium populus accenditur, & de martyris meritis non filetur. Sed quis illustris martyrij palmyram tot trophaeis coronam competenti valeat sermone differere, cum in spiritali palestra multiplex luceat sui numerositate victoria, cum in vno corpore tot martyria videantur esse, quot membra?

12. IANVAR.

Est sermo
49. inter ser
mões eius.
dem libr. 3.

Armauerat diabolus satellites suos in Dei populum, veterano odio defertor antiquus, & totam familiam Christi impastae feritatis grassatione turbabat. Indixerat in homine Deo bellum, & infausta superstitionis busto in nefas conscium toto mundo funereum fecerat rogam. Scatebat per tecta culminum publicum scelus, nec fuerat locus, in quo non erat pro religione sacrilegium. Cogeatur Christi populus vanis superstitionibus interesse, atque in cultus nefandi ritus, nunc aut libamina incesta profundere, aut ornatas fertis victimas trahere, aut grauias nidoribus thura succendere, aut inter fumidos ignes pallenti aruina funesto sanguine prolitare, ut illicita administratione ministerij Christianis mentibus Deus posset expelli.

Sua persequo
cutio.

* varijs

Sed dum bellum duri certaminis geritur, & familia Domini caelo spectante probatur, Archadius beatissimus martyr, huius inopinati nuncij horrore percussus, paululum distulit pugnam, iam debitus ad coronam. Nam posteaquam turbata urbem funesta conventionem cognouit, ac singulos quosque ad funebre illud spectaculum trahi, contemptis vniuersis facultatibus suis, amputatis radicibus seculi, delitescens, secessionis se commendauit umbraculo: utrumque, Christiano explicans voto, ut & non longius videretur a praesidio, & secedendo Euangelicae iussu animaretur exemplo.

Archadius
primò latinus
Matth. 10.

Eccè itaque, in eius hospitium, velut in hostilem praedam, grassantium satellitum praecipuus irruit manus, sperans occupatione festina Dei famulum posse deprehendi. Quem beati propinquus martyr, qui in eius forte degebat habitaculo, absentem esse assiduus vocibus in clamabat. Hunc verò profitentem, ad nefandam custodiam noxiè mancipes rapuerunt. Quem oblatum sibi, iubet crudelissimus rector acri obseruatione detineri. Ad futuram gloriae testimoniū, tale beatus Archadius debiti martyrij quodammodo sequestrauerat pignus, in quo nec Christum relinqueret, nec propinquum. Statim itaque beatissimus martyr se latere non passus est, se vltro offerens iudici, moram suam voluntarie oblationis praesudicij excusauit. Cui cum prouinciae rector, pristinae eius fugae veniam sub pactioe promitteret, si se vel serò nefandis superstitionibus immiscuisset, talibus in eum sanctissimus martyr vocibus exilijt:

Prodit in
publicum.

Quid (inquit) vanissime omnium iudicium? putasne, aut de lucis istius incongruis vsu, aut de prope mortis subitis damnis familiam Dei posse terreri, cum sciamus Apostolica fide esse per scriptum, Mibi viuere Christus est, & mori lucrum? Excogita quibus potes supplicij tormēta grauiora: maioribus te furoris stimulis accende: cuiusuis cruciatibus exerce molem: nos à Deo non poteris separare.

Eius egregia
collantia.
Philip. 1.

Statim igitur crudelissimus rector, viperei veneni felle commotus, iubet noua & inuisitata animaduersione poenarum, nec vsuali in reos lege, carnificum manus in martyris membra sequere. Viluerunt vngulae, inutiles ictus visi sunt plumbatarum, stetit contemptus eculeus, crebri fustium imbres, maioris poenae contemplatione neglecti sunt.

Excogitatur nouum stupendumque supplicium, quo se in homine vincere crederet Deum. Iubet sanctissimum martyrem furoris sui conscijs tradi: quibus nihil aliud imperat mandatorum, nisi ut non preperero discessu martyris spiritus migraret ad caelum. Expetet, inquit, mortem suam, & per membra distentus, proprii corporis laniatione viuum cadauer adspiciat. Incidatur (ait) ab articulis manus, à eruribus pedes. O infane hominum, fraudauit te furor tuus; Adhuc erat in victima Domini, quod possit offerre.

Nota im.
manitatem
sequi iudicij.

Ampu-

Amputadam linguam mandare ne scisti, quæ in colluctatione martyrij prior solet Domino confiteri. Ductus est tandem beatus Archadius ad exoptatum iustus orationibus locum. Et intuens cælum, stetit Deo spectante securus. Parauerat extensa futuris ictibus colla, nuda uerat gladijs uenientibus iugulum, putauerat se feralem iudicis amentiam citæ mortis sorte satiare, dum subito manus iubetur extendere, ac super cespitem nudus proiectus in faciem, pedum extrema nudare. Ecce inter ipsa supplicia vacare non sinitur, sed orationis instar per carnificis tormenta meditatur.

Horrendū
in modum
sancti mar-
tyr excru-
ciatur.

Eregerat securim percussor insanus, & signans oculis uulneribus lineam, feralis ictus assidua contemplatione vibrabat. Hæserant confessionis suæ glutino intrepidæ martyris manus, nec salientes digiti futuræ mortis exitio palpitabant. Tanta fuit in martyris deuotione constantia, ut omni corpore paratus ueniret ad gloriam. Mox itaque ut deuotum uulneribus corpus carnifex uidit, statim cadentis securis ictu neruorum connexa dissoluit, & cunctas compage discussa iuncturas corporis rupit: exilièrunt seclæ manus, & redeunte in se venarum meatu, paululum stupore fugituo, rursus in se riuos sanguinis, ruens vnda cruoris effudit. Dehinc poplitibus surisque porrectis, à germana coniunctione naturæ, gladio sequi latronis plantarum limes inciditur, & obsequio pedum corpus martyris viduatur.

Numerent martyria, qui possunt numerare supplicia: & in vno corpore quàm diabolus publicatus est furere, tantum cognoscatur Dominus triumphasse. Sed durat inter hæc martyris spiritus, & morarum numerositate seruatus perstat uiuus, parte sui corporis iam sepultus: remoratur in luce detentus, cuius membris iam plenus est tumulus.

2. Mac. 7.
1. Mac. 6.

O dignus gloriosi exitus finis. Asscensurus altitudinem cæli, corporis sui impedimenta præmittit, & exequias funeris sui ipse præcedit. Cui hæc est cõparanda confessio: Machabæorum iungenda est numero, Elcazari est ad quædam proposito, comparanda consilio. Archadius beatissimus martyr adhuc demoratur in seculo, & iam martyr recitatur in cælo: ut sit nomen Domini benedictum, qui regnat in secula seculorum, Amen.

DE S. BENEDICTO ANGLO, ABBATE
MONASTERII SS. PETRI ET PAULI, HOMILIA
*partim historica venerabilis Bedæ presbyteri. Extat Tomo 7. Operum
eius in Homilijs hyemalibus de Sanctis.*

In illo tempore, dixit Simon Petrus ad Iesum: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, &c. Matt. 19.

12. IANUAR.

Matt. 19.

Vdiens à Domino Petrus, quia diues difficilè intraret in regnum cælorum, sciensque se cum suis condiscipulis ad integrum mundi fallentis spreuisse delicias, voluit agnoscere, quid vel ipsi, vel ceteri mundi contemptores, pro maiore mentis virtute, maioris præmij sperare deberent, & respondens Domino, ait: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Vbi solerter intuendum, quòd non solum se omnia reliquisse, sed & Dominum sequi gloriatur: quia stultum profectò est, iuxta Platonè & Diogenem, & quosdam alios philosophos, vitæ quidem huius diuitias calcare, & hæc non pro æterna adipiscenda vita, sed pro inani agere mortalium laude captanda: stultum, præsentis labores vltro, absque spe futuræ subire quietis & pacis. Perfectus autem ille est, qui abiens vendit omnia quæ habet, & dat pauperibus, ac veniens sequitur Christum. Habebit enim thesaurum non deficientem in cælis. Vndè benè interroganti Petro, dixit talibus Iesus:

Labores
huius vitæ,
præmium
habent in
cælis.

Amen dico vobis, quòd vos, qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israël. In hac quippe vita pro eius nomine laborantes, in alia præmium sperando regenerati, qui in vitam caducam mortaliter eramus geniti. Et iusta prorsus retributio, ut qui hinc pro Christo humanæ gloriæ celsitudinis neglexerit, illic à Christo glorifi-

glorificati, iudices singulariter eum eo humanae conuersationis assideant: & quia à se-
quendis vestigijs eius nulla ratione poterant auelli. Nemo autem putet duodecim tan-
tùm Apostolos (quia pro Iuda præuaricante Matthias electus est) tunc esse iudicatos: Act. 1.
sicut nec duodecim solæ sunt tribus Israël iudicandæ. Alioquin tribus Leui (quæ tertia-
decima est) iniudicata recedit: & Paulus, qui tertiusdecimus est Apostolus (quia pro Iu-
da præuaricante Matthias electus est) iudicandi forte priuabitur, cum ipse dicat, Nesci-
tis quoniam angelos iudicabimus, quanto magis secularia? 1. Cor. 6.

Sciendum nanque est, omnes qui ad exemplum Apostolorum sua reliquerunt omnia, Cum Chris-
to qui sint
iudicaturi.
esse iudicandum. Quia enim duodenario sæpè numero solet in scripturis vniuersitas
designari, per duodecim sedes Apostolorum, omnium numerositas iudicantium: & per
duodecim tribus Israël, vniuersitas eorum, qui iudicandi sunt, ostenditur. Vnde notan-
dum, quòd duo sunt ordines electorum in iudicio futuri: vnus iudicantium cum Do-
mino, de quibus hoc loco memorat, qui reliquerunt omnia, & secuti sunt illum. Alius
iudicandorum à Domino, qui non quidem omnia sua pariter reliquerunt, sed de ijs ta-
men, quæ habebant, quotidianas dare cleemosynas Christi pauperibus curabant. Vnde
& audituri sunt in iudicio: Venite benedicti patris mei, possidete præparatum vobis Matt. 25.
regnum à constitutione mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedi-
stis mihi bibere, & cætera, quorum & in superioribus huius lectionis Dominus memi-
nit, cum principe quodam interrogante, quid boni faciendo vitam possideret æternam,
Si vis, inquit, ad vitam ingredi, serua mandata. Non homicidium facies, nõ furtum, non
falsum testimonium dices: vel, honora patrem & matrem, & diliges proximum tuum
sicut teipsum. Matt. 19.
Exod. 20.

Ergò qui mandata Domini seruat, ad vitam ingreditur æternam: qui autem non so-
lùm mandata seruat, verum etiam consilium Domini, quod pro contemnendis diuitijs
mundi & luxibus tribuit, sequitur, non tantùm vitam ipse percipiet, sed etiam de vita
aliorum cum Domino iudicabit. Atque ita fit, vt in iudicio, vt diximus, duo sint ordines
bonorum. Sed & reprobos duosibì futuros ordines, Domino narrante, comperi-
mus: vnus eorum, qui Christianæ fidei mysterijs initiati, opera fidei exercere conte-
munt, quibus in iudicio testatur: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui præ- Matt. 25.
paratus est diabolo & angelis eius. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare, &c.
Alterum eorum, qui fidem & mysteria Christi vel nunquam suscipere, vel susceptam
per apostasiam deseruere, de quibus ait: Qui autem non credit, iam iudicatus est, quia Ioan. 3.
non credit in nomine vnigeniti filij Dei. Qui quoniam nec verbosè Christum co-
lere voluerunt, nec verba saltem eius, quibus coarguantur in iudicio, merentur audire:
sed ad hoc tantùm veniunt in iudicium, vt cum eis, qui iudicantur, peccatoribus, in da-
mnationem mittantur æternam. Verùm his cum timore & pauore debito paulisper
commemoratis, ad lætissima potiùs Domini & Saluatoris nostri promissa conuertamur
audium. Videamus quæ tantæ gratiæ pietatis, non æternæ tantummodò vitæ præ-
mia suis sequacibus, sed & præsentis munera pollicetur eximia.

Et omnis, inquit, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut ma-
trem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vi-
tam æternam possidebit. Qui enim terrenis affectibus siue possessionibus pro Christi
discipulatu renunciauerit, quo plùs in eius amorem profecerit, eo plures inueniet, qui
se interno suscipere affectu, & suis gaudeat sustentare substantijs: eius nimirum profes-
sionis vitæ que confortes, qui se pro Christo pauperem factum in suis domibus agrisq;
suscipere, & maiori prorsus quàm vxor, parens, frater aut filius carnalis deuotione
charitatis refouere delectentur. Centuplum nanque, quod ait, non numerum amanti-
um in Christo, & seruièrium pro Christo fidelibus, sed vniuersitatem perfectionemque, Centuplũ à
Christo, p.
missum.
qua per charitatem inuicem seruiunt, ostendit.

Cuius rei & in nobis ipsi, fratres charissimi, sæpè exemplum sumpsimus, cum alicubi
pro rerum necessitate digredientes, cuncta nobis monasteriorum habitacula quasi pro-
pria patere cognouimus, cunctos in nostrum obsequium sincerrissima deuotione pro-
nos adspeximus: & maximè in beatæ memoriæ patre nostro beato Benedicto, cuius ho-
diè venerandam assumptionis diem debita solennitate recolimus, totum lectionis hui-
us tenorem videmus perfectissimè compleri. Derelictis enim omnibus, secutus est Chri-
stum, Historiola
S. Benedicti
Angli.

stum, quando spretis ijs, quæ in ministerio regali acquisierat, vel acquirere valebat, cum esset nobilis natus, ad beatorum Apostolorum limina peregrinaturus aduolauit: ut quia rudis adhuc in gente Anglorum fides & ecclesiarum institutio florebat, ibi potius perfectam viuendi formam sumeret, ubi per summos Christi Apostolos totius Ecclesie caput eminent eximium. Ibi ergo eruditus in Christo, illis in partibus attonsus, ibi est monasterialibus imbutus institutis: ibidem totum vitæ suæ tempus erat exaturus, si non Apostolica domini Papæ prohiberet autoritas: qui cum propter ducendum in Britanniam sanctæ recordationis Archiepiscopum Theodorum, in patriam redire præcepit.

S. Benedi-
ctus fit Ro-
mæ mona-
chus.

Nec longo post tempore etiam reges seculi, cognito virtutum eius studio, locum ei construendi monasterij, non ab aliqua minorum personarum oblatum, sed de suis proprijs donatum dare curabant. Quem ille acceptum, mox perfectissimè iuxta regularem disciplinam interius exteriusque constituit, non pro suo captu decreta nobis statuens, sed antiquorum statuta certissima monasteriorum, quæ peregrè didicerat, sibi suisque obseruanda proponens. Nec cui libet vestrum, fratres, graue debet videri, si nota loquamur: sed delectabile potius æstimare, quia vera loquimur, quando patris nostri spiritualia gesta narramus, cui manifesto miraculo Dominus, quod fidelibus suis promisit, adimpleuit: quia omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, cætu plura accipiet in hoc tempore, & in seculo futuro vitam æternam.

Construit
monasteriū
in Anglia.

Reliquit quippe cognatos, quando patriam deseruit: accepit verò centuplum, quia non solum à cunctis in hac terra, pro virtutum industria merita veneratione habitus est, sed & in Gallia atque Italia, Romæ atque in maris insulis, ab omnibus qui cum nosse potuerunt, dilectus: adeo ut ipse Papa Apostolicus ad profectum monasterij huius, quod illum nuper fundasse gaudebat, Iohannem illi Abbatem atque archicantorem Romanæ Ecclesie, sicut charitas vestra benè meminit, in Britanniam Roma deducendum præstaret, per quem idem monasterium morem canendi ac ministrandi canonicum, iuxta ritum sanctæ Romanæ atque Apostolicæ Ecclesie perciperet. Reliquit domos & agros, quos habuerat, pro Christo, de quo agrum semper virentis paradisi, & domum non manufactam, sed æternam in cælis accipere sperabat. Reliquit uxorem & filios, non quidem uxorem acceptam, & filios ex carne natos: sed uxorem prorsus accipere, ex qua filios habere posset, castitatis amore cõtēmpsit, mælens ad illa centum quadragintaquatuor millia electorum pertinere, qui cantant canticum nouum ante sedem Dei & agni, quod nemo potest dicere, nisi illi: Hi enim sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, & sequuntur agnum quocumque abiierit. Et accepit centuplum, quando non in his solummodo, sed & in * marinis eum partibus plurimi in domos suas recipere viantem, suorum fructibus agrorum reficere desiderabant, quando * patronum per plures illi, quando viri Deo deuoti pro animi constantis excellentia, non minori quàm coniugibus aut parentibus proprijs, dilectionis instantia seruiebant.

Apoc. 14.

* transma-
rinis, legen-
dū videtur.
for. * vt pa-
trono

Locus de-
prauatus.

Multis bo-
nis auxit
monasteriū
suum.

Accepit centuplum domos & agros, quando hæc, in quibus monasteria construeret, adeptus est. Uxorem nanque dimittere pro Christo, & in hoc centuplum accipere est: quia animarum centuplum, maius esset tunc meritum charitatis inter continentes propter fructum spiritus, quàm inter lasciuientes quondam propter desiderium carnis: filios, quos carnaliter habere despexit, centuplum accipere meruit spirituales. Centenarius quippe numerus, ut sæpè dictum est, perfectionem figuratè significat. Nos nunc que sumus filij eius, quos in hanc monachiam demùm pius prouisor induxit: nos sumus filij eius, si iter virtutum eius imitando tenemus, si non à semita regulari, quam docuit, torpendo deflectimus. Meminimus nanque, fratres, qui illum nosse potuimus, dicere crebro auditu, quos post obitum illius in nostræ fraternitatis consortium pietas superna congregauit, quia quandiu sospes erat corpore, pro gloria sanctæ Dei Ecclesie, & maxime pro huius monasterij pace, honore & quiete semper laborare perstabat: toties mare transijt, nunquam, ut est consuetudinis quibusdam, vacuus & inutilis redijt: sed nunc librorum copiam sanctorum, nunc reliquiarum beatorum martyrum Christi munus venerabile detulit, nunc architectos ecclesie fabricandæ, nunc vitrificatores ad fenestras eius decorandas ac muniendas, nunc cantandi & in ecclesia per totum annum ministrandi secum magistros adduxit, nunc epistolam priuilegij à domino Papa missam, qua

qua nostra libertas ab omni extrinseca incurfione tutaretur, apportauit, nunc picturas sanctarum historiarum, quæ non ad ornatum solummodò ecclesiæ, verum etiam ad instructionem intuentium proponerentur, aduexit, uidelicet ut qui literarum lectione non possent, opera Domini & Saluatoris nostri per ipsarum contutum discerent imaginum.

Qui in his & huiusmodi rebus ideò tam plura laborare studuit, nè nobis sic laborandi remaneret necessitas: ideò toties transmarina loca adiit, ut nos omnibus scientiæ salutaris dapibus abundantes, intra monasterij claustra quiescere, & cum secura libertate Christo seruire queamus. Qui etiã cum corporis infirmitate corripere, premereturq; acerbius, semper interim debitas gratiarum actiones, de monasteriorum, quas didicerat, docueratque, regulis seruandis, semper de Ecclesiasticis obseruationibus, quas per omnes ciuitates & maximè Romæ viderat, semper de locis sanctis, quæ se iustrasse iuuenem meminit, loqui & iterare, delectabile habebat. Sic longis virtutum studijs exercitatus, longo insuper anno semper infirmitatis martyrio excoctus, post centupla gratiæ præsentis munera ad vitam transiit æternam.

Feliciter
exit ex hac
vita.

Vndè necesse est, fratres charissimi, ut tanquàm boni filij, & tanto parente digni, exempla ac præcepta illius in omnibus seruare curemus, neque vlla nos à vestigijs tanti ductoris sequendis animæ vel carnis illecebra reuocet: quatenus & ipsi, qui carnales affectus substantiamque reliquimus terrenam, qui vxores ducere ac filios procreare, angelicæ conuersationis amore fastidiuimus, augente spiritalium virtutum merito, & in præfenti centuplum accipere de societate sanctorum, & in seculo venturo vitam possidere mereamur æternam: Præstante gratia redemptoris nostri, qui viuit & regnat cum patre in vnitæte spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

MARTYRIVM SANCTORVM CHRISTI MARTYRVM HERMYLI ET STRATONICI, AVTHORE
Simeone Metaphraste.

Impio imperante Licinio, & magnum adhibente studium, 13. IANVAR.

ut idola honorarentur sacris & sacrificijs, impendebat mors grauis omnibus Christianis, ciuitatesque propter ipsos indagabantur, & regiones vicique & agri curiosè perquirebantur: & quicumque Christianum vnum deferebat ad Imperatorem, videbatur is esse ei benenolus, & dignus maximis honoribus. Quocirca & ipse, & quicumque ei suberant, hac in re magna utebantur diligentia: cum ille quidem varijs dijs, hi verò Imperatori gratificarentur impio & scelerato. Ad hunc ergò Licinium aliquando in sublimi sedentem tribunali, accedit quidam ex ordine militari, diuinum deferens martyrem: Est, dicens, vir quidam Hermylus nomine, qui ordinem obtinet diaconi, qui diu quidem abhinc obseruat & colit ritus Christianorum: deos autem & te subsannat & nihili facit ò Imperator. Hęc cum audisset Licinius, non distulit nec protelauit: sed ijs, qui aderant, statim iussit, ut eum vbicumquè esset comprehenderent, & ad tribunal adducerent. Atque illi quidem cum in omni loco scrutati essent, & eum alicubi orantem, & sanctas manus tollentem comprehendissent, ei significat iussum Imperatoris. Is verò statim alacer alacres est secutus, nihil ignauum nec molle ad spectu præ se ferens: quibus ex rebus manifesta fit animæ affectio: sed gaudens potius & magna repletus lætitia, quòd est propter Christum passurus.

Persecutio
atrox sub
Licinio.

Hermylus
comprehenditur.

Ille verò, Responde, inquit, & apertè significa, an te Christianum fateris esse, sicut audiuius. Hic verò, Non solum hoc, inquit, cum præclara sententia & voce confiteor: sed etiam, quòd Deo, qui sub visum non cadit, sum consecratus: & ei assisto, ut qui illius factus sum Diaconus. Imperator autem volens se ostendere vrbatum, & valdè ingeniosum, Ergò te, inquit, dijs diaconum, hoc est, ministrum exhibe. Martyr autem in risum vertens eius promptum & versatile responsum: Vidèris, inquit, mihi esse surdus ò Imperator, aut etiam stultum agere. Dixi tibi me ministrare Deo, qui non cadit sub aspectum: Non autem horum, qui videntur, aut potius ne videntur, esse Diaconum, quos

Eius præclara confessio.

tridet Tyrannum.